

V Štrasburgu 24. 10. 2017
COM(2017) 623 final

**OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU, VÝBORU REGIÓNOV A
EURÓPSKEJ INVESTIČNEJ BANKE**

Silnejšie a obnovené strategické partnerstvo s najvzdialenejšími regiónmi EÚ

{SWD(2017) 349 final}

1. Úvod

Deväť najvzdialenejších regiónov – Guadeloupe, Francúzska Guyana, Martinik, Mayotte, Réunion a Svätý Martin (Francúzsko), Kanárske ostrovy (Španielsko), Azory a Madeira (Portugalsko) – je **mimoriadnym prínosom pre Európsku úniu** (EÚ). Obohacujú EÚ z hospodárskeho, kultúrneho a zemepisného hľadiska. Vďaka nim má strategický prístup k moriam a jedinečné prírodné bohatstvo, keďže sa v nich vyskytuje 80 % jej biodiverzity.

Ich vzdialenosť, malá rozloha, zraniteľnosť voči zmene klímy a u väčšiny aj ostrovný charakter¹ však predstavujú **výzvy** pre ich rozvoj a prekážku pre integráciu do vnútorného trhu.

Osobitná situácia najvzdialenejších regiónov sa uznáva od roku 1999 zmluvami EÚ a od roku 2009 podľa článku 349 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ), čo im umožňuje využívať osobitné opatrenia v kľúčových politikách EÚ, ako sú poľnohospodárstvo, súdržnosť a hospodárska súťaž.

Od roku 2014 do roku 2020 sa z európskych štrukturálnych a investičných fondov a zo špecializovaného programu týkajúceho sa poľnohospodárskych opatrení (nariadenie o POSEI)² poskytuje **najvzdialenejším regiónom takmer 13,3 miliardy EUR** – je to dôležitý zdroj investícií a vytvárania pracovných miest. Zahŕňa dve osobitné pridelenia finančných prostriedkov v oblasti regionálneho rozvoja a rybníctva na kompenzáciu dodatočných nákladov, ktorým čelia tieto regióny z dôvodu svojej osobitnej situácie³.

Osobitné pravidlá sa na najvzdialenejšie regióny okrem toho vzťahujú aj v iných oblastiach, ako je štátna pomoc⁴, pokiaľ ide o pomoc na prevádzku a investičnú pomoc, ako aj v oblasti daní a cieľ s cieľom zvýšiť ich konkurencieschopnosť. Táto **významná verejná podpora z EÚ** rozvíja infraštruktúru, poskytuje služby obyvateľom, vytvára pracovné miesta, prináša investície do vzdelávania a zručností a zvyšuje konkurencieschopnosť podnikov. Takisto pomáha posilňovať a diverzifikovať poľnohospodárske činnosti, chrániť životné prostredie a rieši zmenu klímy. V sprievodnom pracovnom dokumente útvarov Komisie sa posudzuje vykonávanie opatrení navrhovaných v stratégii Európa 2012 a poskytujú podrobné informácie o sociálno-ekonomickej situácii v najvzdialenejších regiónoch.

Napriek pokroku, ktorý najvzdialenejšie regióny v priebehu rokov dosiahli, naďalej čelia vážnym výzvam, ktoré ešte umocňuje globalizácia a zmena klímy. Ich **rozvoj stojí na krehkých základoch**. Väčšina z nich musí investovať do základnej infraštruktúry, ako sú cesty, zariadenia vodného hospodárstva a zariadenia na nakladanie s odpadmi, a ich hospodárstvo závisí od obmedzeného počtu ekonomických sektorov⁵. Ich obmedzenia vrátane odľahlosti spôsobujú dodatočné náklady pre ich podniky, predovšetkým tie malé a stredné (MSP), a bránia ich plnej účasti na jednotnom trhu.

¹ Najvzdialenejšie regióny sú ostrovy až na jednu výnimku, a to je Francúzska Guyana.

² Programme d'options spécifiques à l'éloignement et insularité (program osobitných alternatív pre odľahlosť a ostrovný charakter, POSEI) – nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 228/2013 z 13. marca 2013 o osobitných opatreniach v oblasti poľnohospodárstva v prospech najvzdialenejších regiónov Únie a o zrušení nariadenia Rady (ES) č. 247/2006 (Ú. v. EÚ L 78, 20.3.2013, s. 23).

³ Najvzdialenejšie regióny využívajú osobitné dodatočné finančné prostriedky v rámci Európskeho fondu regionálneho rozvoja (EFRR) a kompenzačný režim v rámci Európskeho námorného a rybárskeho fondu (ENRF).

⁴ V súlade s článkom 107 ods. 3 písm. a) ZFEÚ. Pri reforme štátnej pomoci z roku 2014, ako aj nedávnej reforme všeobecného nariadenia o skupinových výnimkách sa zohľadňuje situácia najvzdialenejších regiónov. Výnimočné pravidlá pre tieto regióny sa teraz popri iných osobitných schémach pomoci budú uplatňovať aj v súvislosti s pomocou na prevádzku a investičnou pomocou vo všetkých sektoroch.

⁵ Poľnohospodárstvo a rybolov prispievajú k hospodárstvu najvzdialenejších regiónov viac ako dvojnásobne v porovnaní s priemerom EÚ: 3,8 % pridanej hodnoty rastu týchto regiónov oproti 1,6 % na úrovni EÚ.

Vývoj politickej, hospodárskej a sociálnej situácie v najvzdialenejších regiónoch v posledných rokoch – zvyšujúca sa miera nezamestnanosti, mimoriadne znepokojujúca medzi mladými ľuďmi, a u niektorých z nich rastúca neregulárna migrácia a sociálne krízy – je dôvodom na obavy. V týchto regiónoch je nezamestnaných 40 až 55 % mladých ľudí. V niektorých najvzdialenejších regiónoch rozdiely v úrovniach rozvoja, zdrojov a hospodárskych a sociálnych príležitostí medzi týmito regiónmi a kontinentálnou Európou zostávajú kritické. Škody, ktoré v septembri 2017 spôsobili hurikány, predovšetkým na Svätom Martine, vrhajú nové svetlo na **zraniteľnosť** týchto území, keďže extrémne poveternostné podmienky sa budú pravdepodobne v budúcnosti vyskytovať častejšie.

Zjavne **treba zvýšiť úsilie**, aby najvzdialenejšie regióny mohli plne využívať výhody členstva v EÚ a ťažiť z globalizácie. Ak sa má vytvoriť vhodný rámec na ich rozvoj a zaručiť ich občanom rovnosť príležitostí, je potrebný spoľahlivejší a cielenejší prístup. Hoci majú určité spoločné výzvy, navzájom sa odlišujú a každý najvzdialenejší región má vlastné osobitné potreby. Musí sa to zohľadniť pri politických reakciách.

Nie všetky riešenia problémov najvzdialenejších regiónov navyše spočívajú na úrovni EÚ. Za hospodársky a sociálny rozvoj svojich najvzdialenejších regiónov sú v prvom rade zodpovedné členské štáty, a to predovšetkým v kľúčových oblastiach, ako je zdravotníctvo a vzdelávanie. Najvzdialenejšie regióny by mali vynaložiť dodatočné úsilie na uvoľnenie svojho vnútorného rastového potenciálu. EÚ by zároveň mala poskytnúť lepší rámec umožňujúci maximalizáciu dosahu tohto úsilia a naďalej zohľadňovať záujmy najvzdialenejších regiónov v oblastiach, ktoré patria do jej právomoci, ako je napríklad obchod.

V tomto oznámení sa uvádza **nový prístup** Komisie **k tomu, ako podnietiť rozvoj** najvzdialenejších regiónov čo najväčším využívaním ich potenciálu a príležitostí, ktoré poskytujú nové vektory rastu a vytvárania pracovných miest. To predovšetkým znamená poskytnutie dôraznejšieho uznania ich osobitostí a potrieb. Takisto si to vyžaduje, aby sa prijali konkrétne a koordinované opatrenia na úrovni EÚ a na vnútroštátnej úrovni, ako aj na úrovni samotných najvzdialenejších regiónov (podrobný zoznam opatrení je uvedený v prílohe). Zahŕňa to aj posilnené partnerstvo medzi týmito regiónmi, ich príslušnými členskými štátmi a inštitúciami EÚ.

Tento **nový prístup** sa zakladá na skúsenostiach získaných pri vykonávaní predchádzajúcej stratégie⁶ a na intenzívnych výmenách so zástupcami najvzdialenejších regiónov, a to aj na 4. fóre o najvzdialenejších regiónoch, ktoré sa konalo 30. – 31. marca 2017 v Bruseli. Vychádza z návrhov predložených týmito regiónmi predsedovi Komisie a z príspevkov Európskeho parlamentu⁷ a členských štátov.

Všetky iniciatívy, ktoré majú vplyv na rozpočet, sa budú dôsledne riadiť ročnými rozpočtovými postupmi a nebudú môcť mať vplyv na budúci viacročný finančný rámec po roku 2020.

Nové riadenie založené na silnom partnerstve

Najvzdialenejšie regióny sú síce súčasťou EÚ a jej jednotného trhu, no v mnohých ohľadoch sa líšia. V rámci nového proaktívneho prístupu Komisia lepšie zohľadní ich potreby a **podporí politiky EÚ, ktoré primeranejšie zodpovedajú ich situácii**, a to tým, že zabezpečí, aby sa ich osobitosť dôsledne zohľadňovala v jej iniciatívach vždy, keď je to relevantné.

Znamená to **prispôbiť politiky EÚ situácii týchto regiónov** – čo je cieľom mnohých opatrení navrhovaných v tomto oznámení – bez toho, aby sa narušila súdržnosť právneho poriadku Únie.

⁶ COM(2012) 287 final, 20. 6. 2012.

⁷ Uznesenie Európskeho parlamentu zo 6. júla 2017 [2013/2178(INI)], spravodajca: Younous Omarjee; uznesenie Európskeho parlamentu z 27. apríla 2017 [2016/2016(INI)], spravodajca: Ulrike Rodustová.

Znamená to nájsť rovnováhu medzi zaobchádzaním s najvzdialenejšími regiónmi ako s európskymi regiónmi so všetkými príslušnými právami a povinnosťami a aktívnym uznaním ich osobitného geopolitického a hospodárskeho kontextu.

Pri tomto prístupe sa zohľadňuje **rozsudok Súdneho dvora** z decembra 2015⁸, v ktorom sa objasnil rozsah uplatňovania článku 349 ZFEÚ.

V súlade so svojimi usmerneniami pre lepšiu právnu reguláciu⁹, a najmä so svojimi postupmi v oblasti územného vplyvu, Komisia pri tvorbe politiky a v záujme vhodných opatrení na obmedzenie prípadných negatívnych dôsledkov posúdi každý významný vplyv na najvzdialenejšie regióny. Na identifikáciu a analýzu takýchto vplyvov, ako aj hodnotenie vplyvov existujúcich právnych predpisov na najvzdialenejšie regióny, sú potrebné spoľahlivé údaje a angažovanosť tých zainteresovaných strán, ktoré najlepšie poznajú osobitosti týchto regiónov.

Eurostat a národné štatistické úrady sa preto podporujú v spolupráci s cieľom zlepšiť **spoľahlivosť ich údajov** a spresniť štatistické údaje, ktoré v súčasnosti úplne neodrážajú osobitosti najvzdialenejších regiónov, čím sa riskuje skreslenie výsledkov. Zainteresované strany sa navyše vyzývajú, aby sa zapojili do mechanizmov Komisie na konzultácie a spätnú väzbu a poskytli svoje stanoviská a dôkazy o vplyve na najvzdialenejšie regióny.

Posúdenie vplyvu na tieto regióny je mimoriadne dôležité, keď EÚ uzatvára a preskúmava medzinárodné dohody. Záujmy najvzdialenejších regiónov môžu byť zvlášť citlivé v prípade niektorých obchodných alebo rybárskych dohôd. Preto je nevyhnutné zabezpečiť fundovaný a nepretržitý dialóg a výmenu informácií medzi Komisiou, členskými štátmi a regiónmi vo všetkých fázach rokovaní. Najvzdialenejšie regióny sa nabádajú, aby vyjadrili svoje záujmy a špecifické obavy prostredníctvom všetkých dostupných nástrojov, ako napríklad konzultácií realizovaných v rámci posúdení vplyvu pred začatím rokovaní o obchodných dohodách či posúdení vplyvu na udržateľnosť uskutočňovaných počas rokovaní.

Okrem existujúcich nástrojov na vyjadrenie záujmov týchto regiónov Komisia poskytne **platformu ad hoc** na ľahšiu výmenu názorov s najvzdialenejšími regiónmi a príslušnými zainteresovanými stranami, aby mohli diskutovať vo všetkých fázach tvorby politiky EÚ a jej vykonávania. To by malo Komisii umožniť, aby v prípade konkrétnych problémov predkladala iniciatívy, pri ktorých sa lepšie využíva ich potenciál a ktoré lepšie reagujú na ich obavy. Malo by to pomôcť preskúmať účinnosť príslušných politík EÚ v praxi a určiť príležitosti na rast. Platforma bude združovať zástupcov Komisie, orgánov členských štátov a najvzdialenejších regiónov, ako aj iných relevantných aktérov.

Okrem rozsiahlej platformy, ktorá združí všetky najvzdialenejšie regióny, Komisia takisto prijme opatrenia na podporu jednotlivých regiónov s osobitnými obavami. Ak najvzdialenejší región identifikuje obavu, ktorá si vyžaduje spoločné opatrenia príslušných zainteresovaných strán, Komisia v prípade potreby vytvorí **osobitnú pracovnú skupinu** na riešenie tejto otázky a na pomoc prostredníctvom vhodných opatrení.

Úlohy Komisie:

- **zriadiť platformu ad hoc na výmenu názorov o záujmoch a obavách najvzdialenejších regiónov**, ktorá bude združovať zástupcov Komisie, orgánov členských štátov a

⁸ Rozsudok Súdneho dvora C-132/14 z 15. decembra 2015.

⁹ https://ec.europa.eu/info/better-regulation-guidelines-and-toolbox_sk.

najvzdialenejších regiónov, ako aj iných relevantných aktérov,

- **zriadiť osobitné pracovné skupiny** s cieľom riešiť osobitné potreby jednotlivých najvzdialenejších regiónov,
- zabezpečiť, aby sa **obavy a záujmy najvzdialenejších regiónov** náležite zohľadňovali pri posúdeniach vplyvu a hodnotení politík,
- naďalej venovať osobitnú pozornosť citlivým výrobkom z najvzdialenejších regiónov v rámci obchodných dohôd s tretími krajinami, spolupracovať s členskými štátmi v záujme lepšieho zapojenia najvzdialenejších regiónov do rokovaní v oblasti **rybárstva**.

2. STAVANIE NA POTENCIÁLI NAJVZDIALENEJŠÍCH REGIÓNOV

Najvzdialenejšie regióny majú **jedinečný potenciál**, ktorý by sa dal lepšie využiť v modernom výskume a inováciách v oblastiach, ako je biohospodárstvo¹⁰ alebo zmena klímy, vrátane opatrení na zníženie skleníkových plynov testovaním nízkouhlíkovej dopravy a energeticky účinných riešení. Ich prínosy z hľadiska prírodného bohatstva zahŕňajú najmä:

- bohatú **biodiverzitu** – tlmí búrky a povodne, je základom pre kľúčové hospodárske sektory vrátane cestovného ruchu, rybolovu, lesného hospodárstva, poľnohospodárstva a rastúce sektory, ako sú prírodné biovýrobky, biomedicínske výrobky a kozmetika,
- významné **výhradné hospodárske zóny**, ktoré ponúkajú príležitosti na rozvoj f modrého hospodárstva a vďaka nim sú tieto regióny dôležití aktéri pri medzinárodnom riadení oceánov,
- **polohu a podnebie** vhodné pre činnosti v oblasti vesmíru a astrofyziky,
- blízkosť k trhom tretích krajín s cieľom uľahčiť výmeny vrátane obchodu a investícií.

Najvzdialenejšie regióny majú navyše pozoruhodné **spoločenské bohatstvo**: vďaka bohatému **kultúrnemu dedičstvu**, ako aj biodiverzite a prírodným krásam sú atraktívnymi turistickými destináciami.; Disponujú aj **európskymi odbornými znalosťami**, ktoré poskytujú pevný základ pre ich podniky, a tiež **kvalitným vzdelávaním**.

Tento potenciál by sa mal lepšie využívať na vytváranie pracovných miest a obchodných príležitostí; najvzdialenejšie regióny by mali úsilie sústrediť na oblasti, v ktorých majú **porovnateľné výhody**, ako sa uvádzajú v ich **stratégiách pre inteligentnú špecializáciu**, a na tradičné činnosti dôležité pre vytváranie pracovných miest. Komisia povzbudzuje najvzdialenejšie regióny, aby preskúmali vhodný mix financovania pre granty a finančné nástroje spájajúce rozličné vnútroštátne, regionálne a európske zdroje financovania.

S cieľom zhodnotiť svoj potenciál a optimalizovať rozvoj prostredníctvom nových príležitostí by najvzdialenejšie regióny mali čo najlepšie využiť dostupnú finančnú podporu vrátane **Európskeho fondu pre strategické investície**. Okrem toho by mali najvzdialenejšie regióny čo najviac využívať možnosti, ktoré ponúka Európske centrum investičného poradenstva a Európsky portál investičných projektov.

¹⁰ V súlade so stratégiou biohospodárstva pre EÚ – COM(2012) 60, 13. 2. 2012.

Úlohy Komisie:

- zriadiť v spolupráci so skupinou Európskej investičnej banky **osobitnú iniciatívu** zameranú na zlepšenie prístupu najvzdialenejších regiónov k Európskemu fondu pre strategické investície, a to aj s odbornou pomocou Európskeho centra investičného poradenstva.

Modré hospodárstvo

Udržateľné modré hospodárstvo by malo prispievať k sociálno-ekonomickému rozvoju všetkých najvzdialenejších regiónov. V súčasnosti je pokrok v tomto smere nerovnomerný. Zatiaľ čo intenzita činností je v každom regióne rozdielna, modely rastu a nedostatkov sú podobné. Tradičnéorské a námorné sektory, ako je rybolov¹¹, lodná doprava, pobrežný a námorný cestovný ruch, vytvárajú pracovné miesta pre miestne obyvateľstvo, zatiaľ čo nové sektory, napríkladorská energia z obnoviteľných zdrojov, akvakultúra a modrá biotechnológia, sú stále nedostatočne rozvinuté.

Rozvoj modrého hospodárstva si bude vyžadovať strategické plánovanie a investície. Napríklad rybolov by sa mohol riadiť tak, aby sa zvýšili príjmy miestnych rybárov pri využívaní zdrojov na udržateľnej úrovni. Väčšie toky cestovného ruchu by mohli byť sprevádzané opatreniami na úsporu vody a rozvojom zariadení na odsoľovanie využívajúcich energiu z obnoviteľných zdrojov s cieľom uspokojiť rastúci dopyt po vode¹². Morské zdroje by sa mali využívať na rozvoj modrej biotechnológie nad rámec súčasných špecializovaných trhov, predovšetkým by sa mohli ďalej rozširovať projekty využívajúce riasy na výrobu kozmetiky, potravín alebo biopalív.

Najvzdialenejšie regióny by mali vytvoriť stratégie modrého hospodárstva na zlepšenie synergií medzi verejnými politikami a investíciami a mali by uľahčiť prístup malých subjektov k financovaniu prostredníctvom mikroúverov a finančných nástrojov (ako sú pôžičky a záručné fondy).

Členské štáty by mali zintenzívniť zhromažďovanie vedeckých údajov a podporu **rybolovu** a morského výskumu, prijať opatrenia v oblasti riadenia rybárstva, či preskúmať možnosť obmedziť rybolov v zóne 100 míľ na plavidlá registrované v najvzdialenejších regiónoch¹³. Mali by tiež posilniť úsilie v boji proti nezákonnému rybolovu; Komisia zaradí túto otázku do programu príslušných dohôd o spolupráci a hospodárskych dohôd s tretími krajinami.

Úlohy Komisie:

- zvážiť konkrétne opatrenia (vrátane režimu kompenzácií) pre najvzdialenejšie regióny v rámci nových programov EÚ s cieľom podporiť **udržateľný rozvoj rybolovu** a iných **sektorov modrého hospodárstva**¹⁴,
- pokiaľ ide o **kapacitu flotily**, do konca roka 2018 vyhodnotiť súčasný systém „vstupu/výstupu“¹⁵ a podľa potreby navrhnúť zmeny,

¹¹ V najvzdialenejších regiónoch sú prevažne lode na drobný rybolov. Vyskytujú sa v nich však aj priemyselné a diaľkové rybárske flotily, ktoré dodávajú suroviny miestnym dôležitým odvetviám spracovania rýb.

¹² COGEA a kol., Realising the Potential of the Outermost Regions for Sustainable Blue Growth (Realizácia potenciálu najvzdialenejších regiónov pre udržateľný modrý rast), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2017.

¹³ V súlade s článkom 5 ods. 3 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1380/2013 z 11. decembra 2013 o spoločnej rybárskej politike, ktorým sa menia nariadenia Rady (ES) č. 1954/2003 a (ES) č. 1224/2009 a zrušujú nariadenia Rady (ES) č. 2371/2002 a (ES) č. 639/2004 a rozhodnutie Rady 2004/585/ES (Ú. v. EÚ L 354, 28.12.2013, s. 22).

¹⁴ Vychádza sa okrem iného zo zistení v správe COGEA a kol. z roku 2017; pozri poznámku pod čiarou č. 12.

- zohľadniť osobitné potreby najvzdialenejších regiónov pri vyhlasovaní výziev na **podporu modrého hospodárstva** v rámci Európskeho námorného a rybárskeho fondu,
- zvážiť povolenie **štátnej pomoci na výstavbu nových plavidiel** v najvzdialenejších regiónoch pri dodržaní podmienok zabezpečujúcich udržateľné rybárstvo.

Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka

Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka sú dôležitou súčasťou hospodárstva najvzdialenejších regiónov. Program EÚ v oblasti poľnohospodárstva pre najvzdialenejšie regióny (POSEI) a programy rozvoja vidieka, ktoré spolu predstavujú polovicu celkového pridelenia finančných prostriedkov pre najvzdialenejšie regióny z európskych štrukturálnych a investičných fondov¹⁶, prispievajú k **modernizácii poľnohospodárskej výroby** udržateľným spôsobom a k zvyšovaniu konkurencieschopnosti agropotravinárskeho sektora.

Okrem toho sa v rámci programov rozvoja vidieka podporujú opatrenia na obnovu, zachovanie a zvýšenie biodiverzity v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve a na podporu hospodárskeho rozvoja vo vidieckych oblastiach. Spolu s európskymi partnerstvami v oblasti inovácií zameranými na poľnohospodársku produktivitu a udržateľnosť podporujú výskum a inovácie. Okrem toho sa revíziou pravidiel EÚ pre štátnu pomoc a revíziou všeobecného nariadenia o skupinových výnimkách¹⁷, ktoré sa teraz vzťahuje aj na poľnohospodárstvo, uľahčí poskytovanie štátnej pomoci v tomto sektore, čím sa umožnia nové investície.

Najvzdialenejšie regióny by mali **podporovať investície do nových technológií pre poľnohospodárstvo** a rozvoj vidieka, ako aj používať a rozvíjať nástroje na riadenie rizík (poistenie proti hospodárskym stratám, podielové fondy, stabilizácia príjmov), ktoré sa poskytujú prostredníctvom nariadenia o Európskom poľnohospodárskom fonde pre rozvoj vidieka (EPFRV)¹⁸. Mali by takisto zvýšiť počet uznaných systémov kvality Spoločenstva alebo vnútroštátnych systémov kvality pre poľnohospodárske výrobky a potraviny, podporiť účasť poľnohospodárov na týchto programoch a podporiť posilniť propagáciu týchto výrobkov aj prostredníctvom loga najvzdialenejších regiónov na trhoch EÚ a na medzinárodných trhoch¹⁹.

¹⁵ Pre každú krajinu EÚ sa stanovuje strop kapacity rybárskych flotíl. V prípade najvzdialenejších regiónov sa konkrétny a podrobný systém kapacity flotíl stanovuje v nariadení (EÚ) č. 1380/2013. Nové rybárske plavidlá môžu vstúpiť do flotily až po odňatí rovnakej kapacity z flotily.

¹⁶ Zo spoločnej poľnohospodárskej politiky sa najvzdialenejším regiónom od roku 2014 do roku 2020 prideli 6,1 miliardy EUR.

¹⁷ Nariadenie Komisie (EÚ) 2017/1084 zo 14. júna 2017, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 651/2014, pokiaľ ide o pomoc na prístavnú a letiskovú infraštruktúru, stropy vymedzujúce notifikačnú povinnosť pri pomoci na kultúru a zachovanie kultúrneho dedičstva a pri pomoci na športovú a multifunkčnú rekreačnú infraštruktúru, ako aj schémy regionálnej prevádzkovej pomoci pre najvzdialenejšie regióny, a ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 702/2014 z hľadiska výpočtu oprávnených nákladov (Ú. v. EÚ L 156, 20.6.2017, s. 1).

¹⁸ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1305/2013 zo 17. decembra 2013 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) a o zrušení nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005 (Ú. v. EÚ L 347, 20.12.2013, s. 487).

¹⁹ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1144/2014 z 22. októbra 2014 o informačných a propagačných akciách týkajúcich sa poľnohospodárskych výrobkov uskutočňovaných na vnútornom trhu a v tretích krajinách a o zrušení nariadenia Rady (ES) č. 3/2008 (Ú. v. EÚ L 317, 4.11.2014, s. 56).

Úlohy Komisie:

- pracovať na **nepretržitom uplatňovaní nariadenia POSEI²⁰** bez toho, aby boli dotknuté rokovania naplánované v súvislosti s budúcim viacročným finančným rámcom,
- usilovať sa o zachovanie **osobitných úprav** pre najvzdialenejšie regióny v **Európskom poľnohospodárskom fonde pre rozvoj vidieka**.

Biodiverzita

Biodiverzita v najvzdialenejších regiónoch predstavuje jedinečné dedičstvo pre Európu a svet. Niektoré sektory hospodárstva v najvzdialenejších regiónoch vrátane cestovného ruchu, rybolovu, lesného hospodárstva a poľnohospodárstva od nej priamo závisia. Zdravé ekosystémy navyše poskytujú spoločnosti kľúčové tovary, napríklad čistý vzduch a vodu, a prispievajú k adaptácii na zmenu klímy a jej zmierneniu.

Spoločná poľnohospodárska politika EÚ to podporuje prostredníctvom rôznych nástrojov, ako sú agroenvironmentálno-klimatické opatrenia alebo podpora trvalo udržateľného obhospodarovania lesov, spolufinancovaných z EPFRV. Okrem toho sa v rámci iniciatívy **BEST²¹** od roku 2010 podporuje ochrana biodiverzity a udržateľné využívanie ekosystémových služieb v najvzdialenejších regiónoch a zámorských krajinách a územiach prostredníctvom malých projektov zameraných na rozvinutie miestneho potenciálu. Niekoľko projektov týkajúcich sa biodiverzity v najvzdialenejších regiónoch bolo od roku 2012 financovaných aj v rámci finančného nástroja pre životné prostredie (LIFE).

Najvzdialenejšie regióny a príslušné členské štáty by navyše mali spolupracovať s partnermi zo zámorských krajín a území a z afrických, karibských a tichomorských krajín pri podpore spoločných cieľov v oblasti biodiverzity v medzinárodných dohodách.

Úlohy Komisie:

- v nových programoch EÚ **zvážiť na základe skúseností s iniciatívou BEST poskytnutie osobitnej podpory na zachovanie biodiverzity** a udržateľné využívanie ekosystémových služieb²² vrátane podpory adaptácie na zmenu klímy v najvzdialenejších regiónoch a zámorských krajinách a územiach.

Obehové hospodárstvo

Obehové hospodárstvo je sľubnou oblasťou rastu podporujúcou endogénny rozvoj v najvzdialenejších regiónoch. Zrýchlenie prechodu na obehové hospodárstvo je obzvlášť dôležité v týchto malých a vzdialených územiach, ktoré závisia od dovážaných zdrojov. Odpadové hospodárstvo môže byť obzvlášť náročné z dôvodu obmedzenej infraštruktúry na nakladanie s odpadom a nedostatku úspor z rozsahu pri zbere, spracovaní a recyklácii odpadu. Táto situácia sa v niektorých prípadoch zhoršuje rastúcim počtom obyvateľov a sezónnymi obdobiami intenzívneho

²⁰ Pozri poznámku pod čiarou č. 2.

²¹ Dobrovoľný systém pre biodiverzitu a ekosystémové služby v zámorských územiach Európy: <http://ec.europa.eu/best>.

²² V súčasnosti sa financujú v rámci iniciatívy BEST.

cestovného ruchu, keď vzniká veľké množstvo odpadu. V dôsledku toho niekoľko najvzdialenejších regiónov posielala odpad na pevninu.

Realizáciou obehového hospodárstva sa poskytujú aj obchodné príležitosti a podporujú sa inovácie a vytváranie pracovných miest. Riešenia vyvinuté najvzdialenejšími regiónmi by sa dali napodobniť na iných územiach, ktoré sa usilujú o efektívne využívanie zdrojov, a to vrátane ostrovov. Niektoré najvzdialenejšie regióny vyvinuli osvedčené postupy a metódy – napríklad používanie biologického odpadu ako kompostu vo verejných parkoch na Kanárskych ostrovoch, využívanie molekuly banánov v biokozmetike na Martiniku či vývoj reverzibilného systému s použitím energie z obnoviteľných zdrojov pre hydroelektrickú výrobu na Madeire.

Členské štáty a najvzdialenejšie regióny by mali analyzovať potenciál obehového hospodárstva vytvárať rast a zamestnanosť v týchto regiónoch a určiť prioritné projekty vrátane udržateľného cestovného ruchu. Mali by zlepšiť vhodné nakladanie s odpadom s cieľom zvýšiť separovaný zber odpadu, rozvíjať miestny kompost organického odpadu, opätovné používanie výrobkov, opravy a recykláciu a podporovať predchádzanie vzniku odpadu. Mali by ďalej zlepšovať propagáciu ekologických postupov vrátane ekologického poľnohospodárstva a metód udržateľného riadenia prírodných zdrojov v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve prostredníctvom nástrojov spoločnej poľnohospodárskej politiky.

Úlohy Komisie:

- navrhnuť projektovú tému v rámci pracovného programu **LIFE na obdobie rokov 2018 – 2020** o odpade s cieľom riešiť problémy, s ktorými sa stretávajú najvzdialenejšie regióny pri nakladaní s odpadom, podporovať tieto regióny, aby sa stali **testovacími strediskami** pre pilotné projekty v oblasti **obehového hospodárstva** v rámci programu LIFE,
- zvážiť zavedenie ustanovení, ktorými by sa uľahčila preprava odpadu z najvzdialenejších regiónov do susedných krajín na spracovanie, a to revíziou **nariadenia o preprave odpadov**, ktorá sa plánuje do 31. decembra 2020.

Zmena klímy

Najvzdialenejšie regióny sú **obzvlášť zraniteľné** voči radu špecifických vplyvov zmeny klímy, najmä voči stúpaniu hladiny morí a extrémnym poveternostným udalostiam, ako bol napríklad hurikán Irma, ktorý zasiahol Svätý Martin²³. V takýchto situáciách môže poskytnúť pomoc Koordináčne centrum Európskej komisie pre reakcie na núdzové situácie, a to aj prostredníctvom mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany.

Fond solidarity EÚ²⁴, ktorý poskytuje podporu na obnovu regiónov postihnutých katastrofami, obsahuje osobitné ustanovenia pre najvzdialenejšie regióny, ktoré umožňujú vyplatiť finančné prostriedky z nižšej hranice škôd. Komisia zhodnotí vykonávanie Fondu solidarity EÚ v najvzdialenejších regiónoch v rámci širšieho hodnotenia fondu, ktoré sa má ukončiť v roku 2018.

²³ Európska environmentálna agentúra: Climate Change, Impacts and Vulnerability in Europe 2016 (Zmena klímy, vplyvy a zraniteľnosť v Európe v roku 2016): <https://www.eea.europa.eu/publications/climate-change-impacts-and-vulnerability-2016>.

²⁴ Nariadenie Rady (ES) č. 1261/2002 z 11. novembra 2002, ktorým sa zriaďuje fond solidarity Európskej únie (Ú. v. ES L 311, 14.11.2002, s. 3).

Členské štáty a najvzdialenejšie regióny by mali pravidelne aktualizovať osobitné potreby, riziká a zraniteľné oblasti najvzdialenejších regiónov vrátane možných adaptačných opatrení, ktoré sa majú riešiť v regionálnych alebo vnútroštátnych prístupoch k **adaptácii na zmenu klímy a riadeniu rizika katastrof**. Mali by podporovať vykonávanie, odbornú prípravu a výmenu najlepších postupov v kontexte mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany, a to aj v oblastiach súvisiacich s prevenciou a pripravenosťou, a v prípade potreby združovať susedné krajiny najvzdialenejších regiónov.

Úlohy Komisie:

- posilniť rozmer najvzdialenejších regiónov v nástroji EÚ pre opatrenia v oblasti životného prostredia a klímy (LIFE), a to zahrnutím **pripravenosti najvzdialenejších regiónov na extrémne výkyvy počasia** ako novej oblasti politiky pre adaptáciu na zmenu klímy v rámci pracovného programu 2018 – 2020,
- začať v roku 2019 **prípravný projekt týkajúci sa adaptácie na zmenu klímy** v najvzdialenejších regiónoch po konzultácii s členskými štátmi a najvzdialenejšími regiónmi,
- pri revízii stratégie EÚ pre adaptáciu na zmenu klímy z roku 2013²⁵ zahrnúť **osobitné výzvy** najvzdialenejších regiónov **spojené s adaptáciou**.

Energetika

Najvzdialenejšie regióny často disponujú lepšími **obnoviteľnými zdrojmi energie** než kontinentálna Európa. Využitie ich plného potenciálu však bránia technické, hospodárske a legislatívne prekážky²⁶. Väčšina najvzdialenejších regiónov nie je pripojená ku kontinentálnym energetickým sieťam, a tak sú pri výrobe elektriny stále závislé od nákladnej dovážanej ropy. To si vyžaduje aj podporu na nákup ropy, lebo cena elektriny by ináč bola privysoká. Keďže ich energetické systémy sú často obmedzené, majú priestor na to, aby zaujali pozíciu priekopníkov v oblasti prechodu na čistú energiu vďaka udržateľným energetickým riešeniam. Zvýšenie energetickej sebestačnosti najvzdialenejších regiónov bude predstavovať významný hospodársky prínos z hľadiska rastu, konkurencieschopnosti a vytvárania pracovných miest priamo v regiónoch, pričom zároveň prispeje k realizácii cieľov politiky EÚ v oblasti energetiky a zmeny klímy.

V roku 2014 najvzdialenejšie regióny vytvorili „energetickú sieť“ na spoluprácu pri riešeníach s využitím energie z udržateľných zdrojov a väčšina z nich testuje a vyvíja riešenia v oblasti obnoviteľných zdrojov energie. Je však potrebné vynaložiť ďalšie úsilie a investície – najmä v oblasti energie z obnoviteľných morských zdrojov (tepelná energia oceánu, energia vln, veterná energia na mori) v kombinácii s inovatívnymi technológiami ukladania, ako aj početnejšími technológiami na zvyšovanie energetickej efektívnosti a riešeniami čistej dopravy, ktoré majú pre najvzdialenejšie regióny veľký potenciál.

Najvzdialenejšie regióny sú hlavnými kandidátmi na **testovanie systémov energie z udržateľných zdrojov** a podporu miestnych spoločenstiev, ktoré využívajú energiu z obnoviteľných zdrojov. Tieto príležitosti však môžu plne využiť len v tom prípade, ak ich príslušné členské štáty prispôbia svoje

²⁵ Stratégia EÚ pre adaptáciu na zmenu klímy:
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0216:FIN:SK:PDF>.

²⁶ Pozri správu odborníkov o energii v najvzdialenejších regiónoch z roku 2017:
http://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/reports/2017/expert-group-report-on-energy-for-the-eu-outermost-regions.

právne predpisy ich potrebám. Predovšetkým pravidlá štátnej pomoci umožňujú členským štátom poskytovať systémy podpory na rozvoj energie z obnoviteľných zdrojov v najvzdialenejších regiónoch, pri ktorých sa zohľadňujú skutočné náklady na výrobu elektrickej energie namiesto národných referenčných cien elektrickej energie.

Členské štáty by mali zabezpečiť, aby ich právne predpisy a programy podporovali rozvoj energie z obnoviteľných zdrojov a energetickej efektívnosti v týchto regiónoch (napr. organizácia aukcií osobitne pre najvzdialenejšie regióny, miestne daňové systémy, rozvoj elektrických sietí a skladovacej kapacity). Vnútroštátne ustanovenia o energetickej efektívnosti v sektore stavebníctva, ktorými sa transponuje smernica o energetickej hospodárnosti budov²⁷, sa môžu prispôbiť tak, aby sa v nich zohľadňovali miestne podmienky²⁸.

Okrem toho by najvzdialenejšie regióny mali prevziať vedúcu úlohu pri **prechode na čistú energiu** v súlade s iniciatívou Čistá energia pre ostrovy EÚ²⁹ vyhlásenou v rámci balíka Čistá energia pre všetkých Európanov.

Najvzdialenejšie regióny s pomocou EÚ investujú aj do zlepšovania svojej energetickej efektívnosti. A keďže doprava predstavuje viac ako polovicu ich spotreby primárnych zdrojov energie, najvzdialenejšie regióny začínajú podporovať elektrickú mobilitu. Právne predpisy EÚ v oblasti energetiky vrátane niektorých z posledných návrhov³⁰ ponúkajú príležitosti a stimuly na to, aby sa stali energeticky sebestačné. Najvzdialenejšie regióny by mali organizovať kampane na informovanie obyvateľov a miestnych komunít o návratnosti investícií do energie z obnoviteľných zdrojov a energetickej efektívnosti,

Úlohy Komisie:

- rozšíriť prostredníctvom iniciatívy **Čistá energia pre ostrovy EÚ** osvedčené postupy vypracované najvzdialenejšími regiónmi, a to v rámci EÚ aj na medzinárodnej úrovni.

3. UMOŽNENIE RASTU A VYTŮÁRANIA PRACOVNÝCH MIEST

Najvzdialenejšie regióny prijali **stratégie inteligentnej špecializácie**³¹ na podporu investícií do výskumu a inovácií v rámci programov Európskeho fondu regionálneho rozvoja na roky 2014 – 2020. V rámci týchto stratégií sa identifikujú prínosy a sľubné sektory, ktoré treba preskúmať, pričom sa zohľadňujú silné stránky a obmedzenia každého regiónu, predovšetkým malá veľkosť ich podnikov, nízky počet výskumníkov a obmedzená ponuka podporných služieb.

Tieto stratégie umožňujú najvzdialenejším regiónom zamerať investície na kľúčové regionálne priority a sektory s vysokým potenciálom a posilniť spoluprácu medzi univerzitami a výskumnými centrami, podnikmi a regionálnymi vládami. Mali by sa **pravidelne posudzovať** so zapojením príslušných zainteresovaných strán, aby sa priority preorientovali s ohľadom na technologický pokrok a vznik nových trhov.

²⁷ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2010/31/EÚ z 19. mája 2010 o energetickej hospodárnosti budov (Ú. v. EÚ L 153, 18.6.2010, s. 13).

²⁸ V súlade s článkom 1 uvedenej smernice.

²⁹ Politické vyhlásenie z 18. mája 2017 podpísané Komisiou a 14 členskými štátmi EÚ (Cyprus, Dánsko, Estónsko, Fínsko, Francúzsko, Grécko, Chorvátsko, Írsko, Malta, Nemecko, Portugalsko, Španielsko, Švédsko a Taliansko).

³⁰ <https://ec.europa.eu/energy/en/news/commission-proposes-new-rules-consumer-centred-clean-energy-transition>.

³¹ Pozri oznámenie s názvom Posilňovanie inovácie v regiónoch Európy: stratégie pre odolný, inkluzívny a udržateľný rast – COM(2017) 376 final, 18. 7. 2017.

Výskum a inovácie

Výskum a inovácie, ako aj prenosy technológií sú rozhodujúce, aby sa najvzdialenejším regiónom umožnilo stať sa vedúcimi silami v mnohých sľubných sektoroch. V najvzdialenejších regiónoch sa nachádzajú výskumné a operačné centrá na svetovej úrovni, napríklad inštitút astrofyziky na Kanárskych ostrovoch či vesmírne stredisko v Guyane, alebo sa organizujú medzinárodné podujatia na vysokej úrovni na témy ako biodiverzita³². Experimentuje sa v nich s novými činnosťami týkajúcimi sa oceánskeho života, vulkanológie, energetiky a telemedicíny.

Najvzdialenejšie regióny majú dobrú pozíciu na to, aby sa mohli chopiť nových príležitostí na komerčných trhoch zameraných na činnosti v kozmickom priestore a profitovať z nich. To zahŕňa snahu uspokojiť množiace sa potreby na rastúcom trhu s malými satelitmi, predovšetkým v oblastiach videí z hranice vesmíru, nízkej obežnej dráhy alebo telekomunikácií.

V súlade so Stratégiou pre Európu v oblasti kozmického priestoru prijatou v roku 2016 Komisia podporí prienik na trh, čo zahŕňa sprievodné činnosti, ako je prístup k investíciám a rizikovému financovaniu. Takisto podporí zhrnutie dopytu po európskych nosných raketách pre programy Galileo a Copernicus.

Účasť väčšiny najvzdialenejších regiónov na výskumných programoch EÚ je však stále nedostatočná a mohla by sa významne zvýšiť. Na dosiahnutie tohto cieľa je potrebné prijať opatrenia na viacerých úrovniach, a to aj prostredníctvom účasti na medzinárodnej spolupráci v rámci týchto programov. Ako prvý krok sa začne **osobitná koordinačná a podporná akcia** v rámci pracovného programu Horizont 2020 na roky 2018 – 2020 s rozpočtom 4 milióny EUR, ktorej cieľom je posilniť účasť najvzdialenejších regiónov vo výskumnom programe EÚ a viditeľnosť ich výskumných a inovačných kapacít a priorít inteligentnej špecializácie zhodnotením ich potenciálu. To by malo tiež pomôcť preskúmať ich osobitné výzvy, pre ktoré by sa mohli nájsť riešenia vďaka výskumu a inováciám.

Táto akcia umožní zmapovať kapacity najvzdialenejších regiónov týkajúce sa odborných znalostí v oblasti výskumu a na základe toho zosúladiť potenciálnych európskych a medzinárodných partnerov, ktorí by mohli ďalej posilniť ich kapacitu. Podporí ich aj pri vytváraní konzorcií na prípravu návrhov projektov. V neposlednom rade by mala byť aj inšpiráciou pre návrh budúceho rámcového programu EÚ pre výskum, aby sa ďalej zvyšovala ich účinná účasť.

Okrem toho by najvzdialenejšie regióny a ich príslušné členské štáty s cieľom urýchliť výskum a inovácie mali posúdiť potreby dlhodobých investícií v týchto regiónoch. Mali by takisto zriadiť v každom najvzdialenejšom regióne kontaktné miesta prepojené s národnými kontaktnými bodmi s cieľom šíriť informácie o možnostiach výskumu a organizovať kampane na zvyšovanie povedomia.

Úlohy Komisie:

- začať osobitnú **koordinačnú a podpornú akciu** (4 milióny EUR) v rámci pracovného programu Horizont 2020 na roky 2018 – 2020 s cieľom posilniť kapacity najvzdialenejších regiónov na účasť na rámcovom programe EÚ v oblasti výskumu,
- pri vypracúvaní **budúcich rámcových programov EÚ v oblasti výskumu** venovať osobitnú pozornosť potenciálu a osobitným potrebám najvzdialenejších regiónov.

³² Medzinárodné konferencie o biodiverzite, ostrov Réunion (2008), Guadeloupe (2014): http://www.guadeloupe.developpement-durable.gouv.fr/IMG/pdf/communiqu%C3%A9_conference_bio.pdf.

Zamestnanosť, vzdelávanie a odborná príprava

Najvzdialenejšie regióny patria medzi regióny EÚ s **najvyššou mierou nezamestnanosti**, najmä medzi mladými ľuďmi³³. Komisia v úzkej spolupráci s členskými štátmi podporuje obyvateľov najvzdialenejších regiónov s cieľom **prispôbiť ich zručnosti** novým výrobným systémom a technológiám, najmä digitalizácii hospodárstva, prostredníctvom Európskeho sociálneho fondu, Európskeho fondu regionálneho rozvoja a Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka, ako aj prostredníctvom iniciatívy na podporu zamestnanosti mladých ľudí.

Napríklad na ostrove Réunion sa v rámci iniciatívy E2C („*École de la 2ème chance*“) rozvíjajú osobné kompetencie, samostatnosť a sebadôvera znevýhodnených ľudí na základe partnerstva s podnikmi. Podobný program vo Francúzskej Guyane sledoval rovnaké ciele a v rámci neho sa miestni mladí ľudia počas jedného roka zapájali do stavebných prác na projekte Ariane v Európskom vesmírnom centre.

Treba však jednoznačne zintenzívniť úsilie o to, aby študenti a pracovníci nadobudli primeranú kvalifikáciu v dôležitých sektoroch, ako je modré, zelené alebo digitálne hospodárstvo, a mohli si tak nájsť prácu – či už v domovskom regióne, alebo mimo neho. Najvzdialenejším regiónom by veľmi prospela zvýšená mobilita študentov a zamestnancov v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy, najmä v rámci programu Erasmus+. Európsky zbor solidarity poskytuje ďalšie príležitosti pre mladých ľudí, aby sa zapájali do komunít a podporovali ich, pričom môžu rozvíjať svoje zručnosti a nadobúdať hodnotné sociálne a profesionálne skúsenosti.

V oblasti vysokoškolského vzdelávania Komisia bude ešte viac podporovať existujúce možnosti mobility a budovania kapacít prostredníctvom cielených kampaní na zvyšovanie informovanosti organizovaných v úzkej spolupráci s národnými agentúrami. Od vyhlásenia programu Erasmus+ už výrazne zvýšila finančnú podporu pre účastníkov, ktorí cestujú z najvzdialenejších regiónov a do nich, a bude ju ďalej upravovať počnúc výzvami na predkladanie návrhov na rok 2018. Navyše sa osobitné pravidlá financovania pre najvzdialenejšie regióny v rámci programu Erasmus+ budú uplatňovať aj na Európsky zbor solidarity. Tak sa zvýši podpora na cestovné náklady pre účastníkov cestujúcich z najvzdialenejších regiónov a do nich. Komisia tiež preskúma možnosti, ako rozšíriť regionálnu spoluprácu v rámci programu Erasmus+ v príslušných oblastiach s cieľom ďalej stimulovať mobilitu medzi najvzdialenejšími regiónmi a susednými tretími krajinami.

Členské štáty a najvzdialenejšie regióny by mali zvážiť posilnenie alebo vytvorenie systémov, pokiaľ možno podobných francúzskemu „medzinárodnému programu stáží“, ktoré umožnia podnikom dať mladým kandidátom dočasnú prácu v zahraničí.

Úlohy Komisie:

- zintenzívniť úsilie o propagáciu **programu Erasmus+** v najvzdialenejších regiónoch **vrátane odnože Erasmus Pro** zameranej na podporu mobility učňov, rozšíriť využívanie existujúcich možností a podporovať najvzdialenejšie regióny v lepšom využívaní týchto mobilitných programov s cieľom posilniť výmenu skúseností medzi týmito regiónmi a tretími krajinami, a to aj v oblasti vysokoškolského vzdelávania a odbornej prípravy,
- podporovať účasť mladých ľudí v najvzdialenejších regiónoch v **Európskom zbore solidarity**

³³ Medzi 17 a 27 % na Martiniku, vo Francúzskej Guyane, na Guadeloupe, na ostrove Réunion, Kanárskych ostrovoch a Mayotte. Viac ako 40 % miera nezamestnanosti mladých ľudí vo všetkých najvzdialenejších regiónoch, viac ako 50 % na Kanárskych ostrovoch a Mayotte (Eurostat 2016) a na Madeire (Eurostat 2014).

a umožňovať ich mobilitu, aby mali príležitosti podporovať tých, ktorí to potrebujú, ako aj uľahčovať ich prístup na trh práce,

- zintenzívniť spoluprácu s najvzdialenejšími regiónmi s cieľom zlepšiť využívanie dostupných zdrojov z Európskeho sociálneho fondu a iniciatívy na podporu zamestnanosti mladých ľudí v záujme **zvyšovania zamestnatelnosti a rozvoja zručností. najmä v prípade mládeže**, a to aj posilnením podpory úspešných opatrení, ako je *service militaire adapté* vo francúzskych najvzdialenejších regiónoch

Konkurencieschopnosť, podnikanie a jednotný trh

Trhy najvzdialenejších regiónov sú malé, a tak nesmierne závisia od výmen s Európou a čelia **veľkej konkurencii zo strany susedov**. V mnohých odvetviach, ako je energetika, biotechnológia, informačné technológie a služby, by im však ich odborné znalosti a kapacita mali umožniť úspešne súťažiť na regionálnych trhoch.

Najvzdialenejšie regióny musia ďalej posilňovať schopnosť svojich podnikov **pôsobiť na jednotnom trhu** a na medzinárodnej úrovni, využívať výhody globalizácie a čo najlepšie využívať obchodné príležitosti vo svojich zemepisných oblastiach.

Úlohy Komisie:

- zvážiť osobitné potreby podnikov v najvzdialenejších regiónoch v nových **programoch na podporu MSP** (súčasný program „COSME“) s cieľom zvýšiť ich konkurencieschopnosť na medzinárodných trhoch,
- podporiť účasť podnikateľov z najvzdialenejších regiónov a posúdiť vplyv možného rozšírenia programu **Erasmus pre mladých podnikateľov** na susedné krajiny na základe pilotného projektu umožňujúceho výmeny medzi podnikateľmi z EÚ a tretích krajín.

Digitálna prístupnosť

Pre ďalší rozvoj je nevyhnutné spojiť najvzdialenejšie regióny s kontinentálnou Európou, ich susedmi a so zvyškom sveta primeranými a spoľahlivými elektronickými komunikačnými sieťami a zabezpečiť, aby ich **občania a podniky mohli využívať digitálne služby**.

V posledných rokoch tieto regióny výrazne znížili digitálnu priepasť – od pripojenosti a používania internetových služieb až k digitalizácii podnikov a verejných služieb –, aj keď vo vidieckych oblastiach je rozdiel stále značný. Boli vytvorené ambiciózne národné a regionálne programy na podporu zavádzania infraštruktúry, ako aj rozvoja digitálnych služieb. Obyvatelia prijali nové digitálne služby, napríklad mobilné telefóny, s nadšením.

Pretrvávajú však **prekážky**, ako je závislosť od podmorských káblov, mimoriadne náklady na zavádzanie digitálnej infraštruktúry, obmedzená veľkosť miestnych trhov a projektov, ktorá môže sťažiť súkromné investície a prístup k financovaniu, malá veľkosť podnikov, ktorá brzdí ich digitálny pokrok, alebo ťažkosti s udrжанím a prilákaním digitálnych zručností.

Tieto prekážky by najvzdialenejším regiónom mali pomôcť riešiť prebiehajúce iniciatívy Komisie v oblasti informácií, komunikácií a technológií. **Zavádzanie širokopásmového pripojenia** bude

podporované novými opatreniami navrhnutými v európskom kódexe elektronickej komunikácie³⁴ na podporu konkurencieschopných investícií do vysokokapacitných sietí. Komisia bude na žiadosť príslušných členských štátov pokračovať v hodnotení navrhovania opatrení štátnej pomoci na miestnej alebo vnútroštátnej úrovni na zavedenie širokopásmového pripojenia s cieľom spojiť oblasti zlyhania trhu, pričom sa budú uplatňovať usmernenia o štátnej pomoci pre širokopásmové pripojenie. Financovať menšie a rizikovejšie projekty na prilákanie trhových investícií môže pomôcť aj **investičný fond pre širokopásmové pripojenie** s podporou Nástroja na prepájanie Európy a Európskeho fondu pre strategické investície.

Okrem toho by sieť **poradenských stredísk pre širokopásmové pripojenie EÚ**, ktorú iniciovala Komisia na začiatku roka 2017, mala zlepšiť výmenu skúseností vnútroštátnych a regionálnych orgánov vrátane zdrojov financovania. Členské štáty by mali zabezpečiť zriadenie takýchto stredísk s cieľom poskytnúť pomoc najvzdialenejším regiónom pri zavádzaní širokopásmového pripojenia. Príslušné **vnútroštátne regulačné orgány** by mali pokračovať v monitorovaní situácie v najvzdialenejších regiónoch vo svojich analýzach trhu s cieľom odhaliť obmedzenia hospodárskej súťaže odôvodňujúce osobitné regulačné opatrenia.

Keďže 90 % pracovných miest si v súčasnosti vyžaduje aspoň základnú úroveň **digitálnych zručností**, zásadnú úlohu predstavuje odborná príprava a rekvalifikácia pracovnej sily, najmä mladých ľudí, aby sa dala využívať digitálna transformácia hospodárstva a spoločnosti. Najvzdialenejšie regióny sa vyzývajú, aby sa opierali o osvedčené postupy, ktoré identifikovala koalícia pre digitálne zručnosti a pracovné miesta³⁵, a aby sa pripojili k „národnej koalícii“.

Úlohy Komisie:

- podporiť výmenu najlepších postupov a informácií v súvislosti so zavádzaním širokopásmového pripojenia prostredníctvom siete úradov pre širokopásmové kompetencie EÚ.

Doprava

Zvýšená **dopravná mobilita** je nevyhnutná na zníženie rozdielov v dostupnosti najvzdialenejších regiónov spôsobených vzdialenosťou od kontinentálnej Európy, ostrovným charakterom (vo väčšine prípadov) a zložitou topografiou. Pravidelné a spoľahlivé spojenia s Európou a medzi jednotlivými dotknutými územiami a okolitými krajinami môžu podnietiť rast a vytváranie pracovných miest tým, že prilákajú podniky, turistov, prevádzkovateľov služieb a uľahčia výmeny. Takisto zlepšujú kvalitu života a hospodárske vyhliadky obyvateľov tým, že poskytujú prístup k vysokoškolskému a odbornému vzdelávaniu, k zdravotníckym službám a k širšiemu trhu práce³⁶.

Politiky EÚ, najmä politika súdržnosti, pomohli znížiť tieto rozdiely v dostupnosti a náklady najvzdialenejších regiónov a ich obyvateľov na ne. Pri modernizácii dopravnej infraštruktúry a zariadení kľúčovú úlohu zohrávajú investície z Európskeho fondu regionálneho rozvoja a Kohézneho fondu³⁷. Okrem toho sa pomocou Nástroja na prepájanie Európy podporujú projekty, ktoré súvisia napríklad s programom námorných diaľnic a s ekologickou lodnou dopravou.

³⁴ http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/ALL/?uri=comnat:COM_2016_0590_FIN.

³⁵ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/digital-skills-jobs-coalition>.

³⁶ Správa skupiny expertov o dostupnosti dopravy pre najvzdialenejšie regióny.
http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/policy/themes/outermost-regions/pdf/transport_report_en.pdf.

³⁷ http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/ALL/?uri=comnat:COM_2016_0590_FIN.

Politika hospodárskej súťaže – vrátane ustanovení o štátnej pomoci a záväzkov vyplývajúcich zo služieb vo verejnom záujme – tiež zohráva dôležitú úlohu. V dôsledku revízie všeobecného nariadenia EÚ o skupinových výnimkách majú najvzdialenejšie regióny možnosť priamo financovať a realizovať projekty prístavov a letísk, ktoré spĺňajú určité kritériá (len projekty, ktoré nespĺňajú tieto kritériá, si naďalej vyžadujú predchádzajúci súhlas Komisie).

Posilnenie **leteckej a námornej dopravy**, ako aj ďalších druhov vodnej dopravy, ktorá slúži na primárne prepojenie najvzdialenejších regiónov s Európou a so susednými krajinami v ich oblasti, je pre tieto regióny kľúčové. Ich blízkosť k dôležitým námorným linkám, ako je Panamský prieplyv alebo transatlantické trasy, im ponúka príležitosti na lodnú dopravu a činnosti prekládky. Najvzdialenejšie regióny by sa mohli stať námornými uzlami vo svojich územiach a slúžiť napríklad ako stanice na zásobovanie energiou na námorných linkách (vrátane skvapalneného zemného plynu).

Komisia sa bude zaoberať tým, ako môže politika transeurópskych dopravných sietí (TEN-T) vrátane **programu námorných diaľnic** lepšie uspokojiť potreby najvzdialenejších regiónov a ako sa môže zohľadniť ich osobitná zemepisná poloha. Najvzdialenejšie regióny by pri vypracúvaní projektov pripojenosti mali brať do úvahy perspektívu EÚ aj regionálnu perspektívu.

Pokiaľ ide o leteckú dopravu, lety medzi Európskym hospodárskym priestorom a najvzdialenejšími regiónmi sú v súčasnosti vylúčené zo systému EÚ na obchodovanie s emisiami rovnako ako všetky lety do a z tretích krajín. Platnosť tejto výnimky uplynula 1. januára 2017, ale Komisia predstavila legislatívny návrh³⁸ na jeho zachovanie až do ukončenia medzinárodných rokovaní³⁹ o vykonávacích pravidlách pre globálne trhové opatrenie.

Pokiaľ ide o miestnu dopravu, najvzdialenejšie regióny trpia dopravnými zápchami v mestách alebo pobrežných pásoch a zložitým prístupom do vnútrozemských vidieckych oblastí. Vypracúvajú sa projekty zamerané na zvýšenie udržateľnosti a čistoty dopravy, ktoré môžu slúžiť ako osvedčený postup pre ostatné regióny EÚ a ich susedné krajiny. Najvzdialenejšie regióny by mali pokračovať v testovaní a rozvoji riešení v oblasti udržateľnej mobility na miestnej úrovni.

Úlohy Komisie:

- zadať vypracovanie **štúdie o potrebách najvzdialenejších regiónov v oblasti pripojenosti** vrátane potrieb financovania EÚ (z NPE, EFRR a iných nástrojov), technickej pomoci (príprava projektov a finančná štrukturalizácia) či lepšej regulácie a reforiem,
- **lepšie uspokojovať potreby najvzdialenejších regiónov** a uľahčiť ich účasť na programe transeurópskych dopravných sietí, Nástroji na prepájanie Európy a budúcich programoch EÚ v oblasti dopravy, v riadne odôvodnených prípadoch **umožniť investície EÚ do prístavov a letísk** v najvzdialenejších regiónoch.

³⁸ Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení smernica 2003/87/ES na účely pokračovania súčasných obmedzení rozsahu pôsobnosti v súvislosti s leteckými činnosťami a prípravy na vykonávanie globálneho trhového opatrenia od roku 2021 – COM(2017) 54 final, 3. 2. 2017.

³⁹ V Medzinárodnej organizácii civilného letectva prebiehajú rokovania o vykonávacích pravidlách pre globálne trhové opatrenie a jeho zavedenie.

4. ZINTENZÍVNENIE SPOLUPRÁCE NAJVZDIALENEJŠÍCH REGIÓNOV V ICH SUSEDSTVE A NAD JEHO RÁMEC

Podpora regionálnej spolupráce a prehlbovanie väzieb najvzdialenejších regiónov so susednými krajinami a s regionálnymi organizáciami sú od roku 2004 **kľúčovým pilierom stratégie EÚ pre najvzdialenejšie regióny**. Komisia podporila túto spoluprácu prostredníctvom politického dialógu, programov územnej spolupráce a dohôd o hospodárskom partnerstve.

Takúto spoluprácu už uľahčujú pravidlá EFRR a Európskeho rozvojového fondu (ERF), dohoda z Cotonou, ktorou sa upravuje vzťah medzi EÚ a africkými, karibskými a tichomorskými štátmi (AKT), a rozhodnutie o pridružení zámoria týkajúce sa vzťahov EÚ so zámorskými krajinami a územiami. Tá by sa však mala ďalej rozvíjať v oblastiach, kde to je prospešné pre všetky strany. Spoločné programovanie a plánovanie projektov by sa malo uskutočňovať s využitím všetkých príslušných nástrojov spolupráce.

V posledných rokoch sa v karibskej oblasti, v Indickom oceáne a v západnej Afrike realizovali projekty spolupráce týkajúce sa najvzdialenejších regiónov a ďalších regionálnych partnerov na základe súčasných pravidiel. Najmä pilotný projekt realizovaný v Karibiku s financovaním z ERF a EFRR⁴⁰ je pozitívnym krokom smerom k **väčšej synergii pri využívaní týchto dvoch nástrojov**.

Okrem toho si nedávna katastrofa spôsobená hurikánom Irma na Svätom Martine vyžaduje, aby sa EÚ zapojila do úsilia na obnovenie spolu so všetkými príslušnými zainteresovanými stranami a aby koordinovala svoju podporu s cieľom uľahčiť spoluprácu a spoločné projekty v prospech všetkých obyvateľov ostrova.

Na základe získaných skúseností bude Komisia uvažovať o nových prostriedkoch na uľahčenie a posilnenie iniciatív spolupráce s ohľadom na potreby a potenciál príslušných regiónov. Bude takisto úzko spolupracovať s príslušnými delegáciami EÚ s cieľom uľahčiť výmeny a spoločné projekty medzi najvzdialenejšími regiónmi, ich susednými krajinami a územiami a regionálnymi organizáciami.

Rastúce globálne výzvy a väčšia vzájomná závislosť si vyžadujú, aby najvzdialenejšie regióny posilnili a rozšírili spoluprácu mimo svojho susedstva a oslovili ostatné tretie krajiny a medzinárodných partnerov. Vzhľadom na ich geostrategickú pozíciu môžu tieto regióny zohrávať významnú úlohu na medzinárodných fórach o globálnych otázkach, ako je medzinárodné riadenie oceánov. Komisia bude spolupracovať s ich príslušnými členskými štátmi s cieľom preskúmať konkrétne opatrenia na podporu príslušných programov v zodpovedajúcich zemepisných oblastiach najvzdialenejších regiónov.

Partnerstvo s regionálnymi a medzinárodnými organizáciami, ktoré majú technické a odborné znalosti, takisto podporí príležitosti na rozvoj v sľubných odvetviach a uľahčí rozvoj spoločných opatrení v oblastiach spoločného záujmu. Okrem toho účasť na iniciatívach, ako je **iniciatíva inteligentných ostrovov** (Smart Islands)⁴¹, umožní najvzdialenejším regiónom predstaviť svoje územia ako testovacie prostredia pre nové riešenia.

Úlohy Komisie:

- zvážiť zameranie nových investícií EÚ na prioritné a rozsiahlejšie projekty na územiach

⁴⁰ V programovacom období rokov 2014 – 2020 bude regionálna rada v rámci *Convention de délégation* medzi regionálnou radou Guadeloupe a delegáciou EÚ v Guyane riadiť časť finančných prostriedkov ERF z regionálneho programu Karibiku pre AKT s cieľom identifikovať a financovať spoločné projekty ERF/EFRR.

⁴¹ <http://www.smartislandsinitiative.eu/en/index.php>.

najvzdialenejších regiónov a v ich okolí,

- uľahčiť spoluprácu medzi najvzdialenejšími regiónmi a ich susedmi **užším zosúladením pravidiel** príslušných nástrojov financovania a možným zriadením spoločných programov.

Migrácia

Migračný tlak, ktorému niektoré najvzdialenejšie regióny čelia zo strany susedných krajín, spolu s vysokou mierou rastu počtu obyvateľov, najmä vo Francúzskej Guyane a na Mayotte, predstavujú hospodárske a sociálne problémy, ako dokazuje nedávne napätie vo Francúzskej Guyane. Týmto regiónom by sa mala poskytnúť podpora na udržateľné riadenie migrácie. Situácia je odlišná v iných najvzdialenejších regiónoch, kde by bolo dôležité zmierniť mobilitu ľudí, študentov a pracovníkov zo susedných krajín, vytvoriť nové pracovné príležitosti a príležitosti na rast a podporiť regionálnu integráciu najvzdialenejších regiónov.

Úlohy Komisie:

- zohľadniť obavy najvzdialenejších regiónov pri rokovaniach alebo vykonávaní medzinárodných dohôd a partnerstiev v oblasti mobility s ich susednými krajinami.

5. ZÁVER

Umožniť najvzdialenejším regiónom stať sa odolnejšími, dosiahnuť svoj rozvojový potenciál, plne využiť výhody vyplývajúce z členstva v EÚ a využiť globalizáciu si vyžaduje politickú vôľu a stanovenie priorít, ako aj dôsledné úsilie o lepšie využívanie ich potenciálu a hľadanie nových zdrojov rastu.

V tomto oznámení sa stanovuje nová koncepcia **stabilného partnerstva**. Základom je preventívny prístup, v rámci ktorého budú záujmy a obavy najvzdialenejších regiónov podliehať dôkladnej kontrole, a to prostredníctvom platformy, ktorá umožní im a príslušným zainteresovaným stranám vymieňať si názory vo všetkých fázach tvorby politik a ich vykonávania.

Komisia bude úzko spolupracovať s najvzdialenejšími regiónmi a ich príslušnými členskými štátmi **s cieľom zabezpečiť, aby sa konkrétne opatrenia, ktoré navrhla, aj zrealizovali**. Bude konať aktívne a zabezpečí, aby sa v jej iniciatívach zohľadňovali vplyvy na najvzdialenejšie regióny a príležitosti pre ne. Okrem toho v prípade potreby navrhne opatrenia na mieru, pri ktorých sa zohľadnia ich osobitosti.

Podpora rozvoja najvzdialenejších regiónov si tiež vyžaduje veľké investície a zodpovednosť zo strany príslušných členských štátov a samotných najvzdialenejších regiónov. Komisia sa zaviazala posilňovať dlhodobé partnerstvo s najvzdialenejšími regiónmi a s ich príslušnými členskými štátmi, aby územia EÚ vo svete umožnila prosperitu.